

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Kövesi Margit és Gondos Sándor könyvkereskedő és könyvkiadó Budapest, jegyesek

Reiner Flórád Vácrol, eljegyezte Herskovics Ernő Szikszó. (Kiváló tagjának szívélyesen gratulál Tiferesz Bachurim, Szikszó).

Rupp Sámuel Munkácsról eljegyezte a jolsvai főrabbi unokáját A vőlegényt, aki eddig a verbói énekkar fővezetője volt, a jolsvai hitközség kántorának választotta. A kitűnően sikerült választás-hoz őszinte meztelvet kívánunk úgy a jolsvai főrabbi családnak mint a hitközségnek: Donath Izrael kántor és Rupp E. főkántor, Verbón.

מרדעון הגה הולחי מחיר הספרים שלי באר שלמה מדיק 1.50 ומחירי 1.50 ישנים מחדר אליעזר 2.50 ומי מחדר אליעזר 4. ושיח דמשק אליעזר חיד לנאון אני וייל 2 P

Zucker Salamon főrabbi, Nagyhalász.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása Minden suó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekből is. Jelleges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

SZAKÁCSNÉT keresek 30 P havi díjazással, aki szigorúan vallásos és teljesen megbízható legyen. Durva munkát eseléd végzi. Cím: Halberstamm rabbiné, Ujfehértó.

SZERENCSE PARTI. Szép fiatal, intelligens, vallásos leány részére jó családból, magas növésű intelligens fiatalember talmidchóchom, joré somajim kerestetik, akinek üzletet nyitnak, vagy megfelelő álláshoz juttatják. Üzlettel vagy állással rendelkezők előnyben. Ajánlatok, lehetőleg fényképpel „Márgel 10.000” jellegre a kiadóba. Sádchen kizárva.

KÖNYVÜGYNÖKÖK és előfizetés-szerzők jelentkezzenek Stein Áronnál, Sárvár

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasság-közvetítő. Biztos eredmény! FÜSZER és rövidárú kereskedőknél bevezetett ügyök állást keres. Cím válaszlapon a kiadóban.

KITŰNŐEN főző, szigorúan vallásos, saját lakással bíró nő, vallásos úri házban házvezetést vállalna. Szíves megkeresést: Bp. Dessoewffy u. 13. fsz. 2. URISZABÓ és uricépész hitközségünkben megjelhetést találhat „Vallásos” jelige (bélyeggel).

INTELLIGENS, jó családból való izr. leány két gyermek mellé, kizárólag a gyermekek gondozására, felvétetik. Németül tudó előnyben. Mautner, III., Bécsi út 8. II. 2.

FÉRJHEZADNÁM fiatal leányomat ötven ezer pengő ingatlan-készpénzvagyonnal diplomához. Megbízottam: Nagy Jenő, Budapest, Rákóczi út 57/b FEHÉRNEMŰ-készítést és javítást legolcsóbban vállal: Weisz fehérneműkészítő, Bpest Klauzál-tér 16.

PAPLANOK, matracok legolcsóbb beszerzési forrása: Teichner Izsák paplankészítő, Bpest, VII., Kertész u. 48 LEMBERGI nyomású Jajre deót I. kötetet összes kommentárokkal, vásárolni kettőslappal a kiadóban.

METSZŐI állásomat a hitk. előjáróság beleegyezésével biztosítanám hozományként oly kelemes hangú, magyar honos böchnernak, aki leányomat nőül venné. Ha metszői képesítése még nincs, azt nálam megszerezheti. Hitközségem hatvan családját számlál. Érdeklődők forduljanak közvetlenül az Izr. Hitközség Elöljáróságához, Mezökerekes.

DUNÁNTULI városban 25 éve jó bevezetett áruházasszerű üzletház megnyerő külsővel, 6 kirakattal, 3 szobás modern felszerelésű lakás egyéb mellékkeliségekkel más vállalkozás végett előnyös feltételek mellett eladó. Cím kettőslappal megtehető. „Az üzletek 90%-a szombaton zárva” jellegre a kiadóba.

Felhívás!
„Az Örök Tűz” című, a Dubnói Magid példázatait tartalmazó magyar nyelven megjelent könyvem folytatását, heti szidrák szerinti besztással, havonként megjelenő füzetekben szándékozom kiadni. Előfizetési árak: 6 füzet 2 pengő, 12 füzet 4 pengő. Felkérem mindazokat, akik a „Dubnói Magid” z. c. I. népszerű példázatait és beszédei iránt érdeklődnek, hogy előfizetési szándékukat sürgősen közölni sziveskedjenek!
Stein Áron, Sárvár.

Felelős szerkesztő és kiadó: GROSZBERG JENŐ
Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót זליל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Rabbi Méir Schapira, a lublini világjesiva zseniális megalkotója elhunyt (Tudósítás a 3-ik oldalon)

Beszélgetés Horovicz Jonathan jeruzsálemi rabbival

Kiváló vendéget üdvözölt a héten a magyar főváros orthodox-zsidó közönsége. A Magyarországból 25 év előtt a Szentföldre elszármazott Horovicz Jonathan főrabbi Budapesten tartózkodik. Mult pénteken este a „Tiferesz Bachurim” nagy előadó terme színlükt megtelet érdeklődő közönséggel, amely Horovicz rabbi előadására sereglett össze. A kitűnő előadó egy a hetizakaszból kiinduló homiletikai fejtegetés keretében beszélt az orth. ifjúság feladatairól, a Tóra éltető eleméről a zsidóságban, a palesztinai helyzetről. Horovicz főrabbit — aki a szentföldi orthodoxia és az Aguda egyik vezérférja — koncilians egyénisége folytán politikai ellenfelei is nagyrabecsülik. Ilyen koncilians, bár határozott hangot ütött meg péntek esti beszédében is, amidőn az első Szentély idejének zsidó történetére visszapiantást vetve, a két Jerovom király (ben N'vot és ben Lajtos) közötti párhuzammal kapcsolatban igen előkelő módon, de azért mélyrehatóan polemizált az ellen a fel-fogás ellen, mintha bármilyen zsidó mozgalomban elfogadható volna az az elv: „a vallás magánügy”.

Alkalmunk volt a rabbi urral behatóbb eszmecsere folytatni, melynek folyamán természetesen a szentföldi kérdésre és az ezzel kapcsolatos problémákra terelődött a szó.

A beszélgetés során feltettük a kérdést: van-e a tisztelendő urnak-tudomása arról, hogy Budapesten óbudai

Freudiger Ábrahám elnök egy önálló orth. jisüv-egyesület megteremtésén fáradozik?

— Tudok róla s üdvözölöm. A „Jisüv”, az országépítés kérdése Palesztinában tagadhatatlanul döntő fordulathoz jutott, nem lehet mellette közömbösen elhaladni. A „Jisüv” ma már: élő eleven testet ölt, mely mellett szemet hunyni, struccpolitika volna. Az általános gazdasági helyzet és egyéb reálpolitikai megfontolások idézték elő, hogy az összes zsidó rétegekben úgy tekintenek Palesztinára, mint az ifjúság jelentékeny részének — gazdasági átrétegződés szempontjából való — csaknem utolsó reménysugarára. A Palesztinába való kivándorlás oly méreteket öltött, hogy hatását a közel és a messze jövőre nem is lehet előre látni. A kérdés Magyarországon is időszerű lett és ezért Freudiger elnök terve egy orthodox jisüv-egyesület megalapítására, célszerű és sürgős. Egynéhány budapesti orthodox ifju, aki mintegy éve kint van, kielégítő módon elhelyezkedett, marad idejük Tóratanulásra és kitűnnek orthodox vallásos életmód által. Vitathatatlan szükségesség az újabb és újabb letelepítési lehetőségeket előteremtlen. S — különösen magyar-orth. köröknek — figyelemmel kell lenni arra, hogy a kollektív letelepülés olcsóbb lenne, mint az egyéni kivándorlás. Kollektív letelepülés alatt értjük azoknak a letelepülését, akik egy-éte gondolkodásuk vallási tekintetben, a középosztályhoz tartoznak, de nem szükséges, hogy ugyanazt a foglalkozást űzzék. Együttes letelepítés esetén a foko-

zatos fejlődés is kedvezőbb lenne. Vallási tekintetben még az a nagy előnyük is meg volna az ilyen csoportos letelepüléseknek, hogy a résztvevők a töráhi cethez szükséges intézményeket bizonyára nem lesznek kénytelenek nélkülözni.

— Hogyan áll a magyar Kajlel ügye?

— Magától értetődik, hogy a jisüv-munka mellett Magyarországon a Kajlel támogatására is nagy gondot kell fordítani. A viszonyok ugyanis igen kedvezőtlenek. A háború előtt minden Magyarországból kivándorolt szegény családnak meg volt a szükös megjelhetése. Most azonban a támogatás még a száraz kenyérrre sem elegendő. Erélyes segélyakcióra van szükség és egy ilyen támogatás is szolgálja az orth. jisüv-munka szent ügyét. Ezen a téren még igen sok a teendő.

— Mint a palesztinai Aguda országos szervezetének elnöke, sziveskedjék nyilatkozni, milyen irányban óhajt most az Aguda dolgozni a Szentföldön?

— Az Aguda jövőben fokozott Erecz Jiszróel-munkát fog folytatni. Eszközrel elégtelensége következtében eddig gazdasági tekintetben, sajnos csak csekély mértékben működhetett. De viszont az elvitathatatlan, hogy mindeztől ez az egyedüli orth. szervezet, amely Palesztinában hitközségpolitikailag és gazdaságilag az országépítőmunkában részt vesz. Annyl bizonyos: ha a megdicsőült Sonnenfeld főrabbi köré csoportosult hitköz-

Painlevé volt francia miniszterelnök

Irta: Dr. Groszmann Frigyes ügyvéd

Painlevé volt francia miniszterelnök vasárnap hirtelen elhunyt. A nagy matematikusból lett politikus hétfőben hadügyminisztere volt. Franciaországnak Szimpatikus életpályáján igazságszeretével, főbb ízben tanújelét adta liberális gondolkodásának, és közvetve hálára kötelezte a zsidóságot is. Amikor a Dreyfus-perben Zola konfliktusát a Szajnába fordította a párisi tömeg, és Zola a vádlottak padjára került, Painlevét is kihallgatták. Előtte azonban Zurlinden hadügyminiszter tábornok tett vallomást, amely vallomással eldöntötte Dreyfus bűnösségét. Painlevé pedig ezzel a mondattal kezdte vallomását: „Zurlinden tábornok hazudik...” Ez a három kiméletlen szó volt a csúcspontja az egész tárgyalásnak, valamint Clemenceau védőbeszéde. A Dreyfus-per oly hatást gyakorolt rá, hogy 10 évig nem vett részt aktív politikában. Élete veszélyben volt miként Labori ügyvéd élete, ki ellen a főtárgyalás harmadik napján gyilkos merényletet követtek el. Egy bérnyilkos reálolt. — a seb azonban nem volt halálos, néhány nap múlva annyira felépült, hogy a tárgyaláson részt vehetett. A félrevezetett francia tömeggel szemben a meggyőződés fegyverével a szabadságért és igazságért küzdött Dreyfus érdekében: Bernhard Lázár, Piquart, Zola, Trarieux, Josef Reinach, Clemenceau, Ivo Guy Ot, Jaures mellett Painlevé is. Nem törődött az antiszemita Libre Parole lap támadásaival.

Hét kormányt és ugyanannyi hadügyminisztert buktatott meg a Dreyfus-ügy. Mindannyian a francia hadsereg becsületét akarták helyreállítani. 1894, 1899. (a rennesi haditörvényszék) és 1904 évben hozott marasztaló ítéletek emlékei.

Valsin—Eszterházi lelketlen manipulációinak sötét emlékezése és az igazság kiderítéséért való gigászi küzdelem idéződik fel Painlevé halálával, ki tudományos és nagy politikai ténykedései mellett a Dreyfus-perben is halhatatlanná tette a nevét azért, hogy hozzájárult igazságerzetének erejével, az utolsó évtizedek legnagyobb bűnperének tisztázásához.

És most ravatala körül kigyúlnak a Dreyfus-ügy küzdelemben kivívott harcainak gloire-tüzei is melyeknek fénye mellett virraszt egy, immár összetört, tőpördött nyugdíjas katona, ezredesi rangjelzéssel, becsületrenddel a mellén, és könnyezve tiszteleg emlékezte előtt...

London két új serifje zsidó

Londonból táviratozzák: Most választották meg London város két új híráját. *Isidore Jakobs* és *S. G. Joseph* ezredes személyében. Mind a két új serif zsidóvallású. A beiktató ünnepségen Sir Ernest Wild, London város „recordere” többek között a következőket mondotta: „A két új serif a nagy zsidó fajhoz tartozik. Nagybritánia hallatlan hálóját tartozik a zsidóknak. Gondoljunk csak Benjamin Disraelire, Lord Rotschildra és Lord Readingra. A főváros és általában az egész ország, tisztviselőinek megválasztásánál nem törődik politikával, vallással, vagy hittel. A főváros csak érdekük szerint bírálja az embereket.”

Gestetner Imre (Amrom) Újpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerkészítő, *Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása.* Kívánatra választékot küld.

Házam eladása folytán

kötöttségig sikkóráktáromból minden elfogadható árért árusítok. **Még viszont eladóknak is!**
Löwy J. Buda, II., Fő-utca 88. szám.
Pálffy tér mellett. Telefon: 51-5-81.

„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI

ETTEK A MANNÁT”

Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis cikóriát használjon, amely két orth. rabbiság hechsereivel van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

„MANNA”

Glosszák a hétről

Püspök és tábornagy

A püspök, akiről szó van Farkas református püspök aki az önála tisztelgő szerény zemplénricei zsidókat szükségesnek tartotta a hazafiasságra kioktatni. A tábornagy pedig *Stwoy* altábornagy, szejedi dandárparancsnok, aki e héten a szejedi zsidótemetőben a hősök síremlékének leleplezésén hangoztatta a keresztény-zsidó testvériséget, amelyet a hősök künn a harcmezőn tanúsítottak és, amelyet át kell vinni a polgári életbe. Rendesen azt szokták mondani, hogy a katonák elve: a hatalom joga. Ezzel szemben a vallás elve: a jog hatalma. A mi esetünkben felcserélődtek a szerepek. A püspök a hatalom joga, a generális a jog hatalma mellett tett vallomást.

*

Beteg kórházi ügyek

A pesti izr. hitközség előjárósága a múlt héten több főorvosi állást töltött be kórházaiban. A választás egy kissé izgalmas volt, egy szomorú epizód miatt. Kiderült, hogy a kandidánok között volt 1-2, ki régebben kitért s csak most tért vissza. Voltak hangok, hogy nem kell a dologgal törődni, zsidó az zsidó és fő, hogy a kórházban jó orvosok legyenek. Az egész ügy igen szomorú. Rávilágít a nagy gúloszra, amely *s'mad-ra* csábítja az intellektuális pályán működők egynekelyiket s arra mutat, hogy némelyek szerint egy zsidó kórház csak *s'mad* jelöltek kitarására való, más valláserkölcsei célja nincs.

*

Jó zsidó sajtópoltika

Angol-zsidó felekezeti körökben meg vannak botránkozva, hogy a londoni hitközségi alkalmazottak egy része egy felekezeti lap érdekében csendes akciót kezdett — holott több felekezeti lap is van Londonban —, amit bizonyára nem tettek volna az alkalmazottak, ha nem kaptak volna erre vonatkozólag felülről szelíd nyomást. Ilyen kisiklások — írja egy zsidó lap — mindig elő fognak fordulni, amíg a zsidó testületek nem fognak erre az egyetlen erkölcsi álláspontra helyezkedni a sajtóval szemben: a *becsületos, elvű lapokat támogatni kell, nem azért, hogy a támogatás függővé tegye őket, ellenkezőleg: azért, hogy függetlenek lehessenek s függetlenül hirdethessék az igazságot.*

Értesítem

a n. é. közönséget, hogy kiváltam a a Weisz Soma cégből és a **Deák-utcában orth. kóser vendéglőt nyitottam.** Négyfogásos menü P 1.40. Lakodalmak a legolcsóbb árban, P 2.50-től.

WEISZ ÁBRAHÁM vendéglős GYÖR, Deák-u. 14.

Mit intéztek Geniben a zsidó delegátusok?

Londonból jelentik: A *Jewish Board of Deputies* (az angol zsidók képviselőtestülete) legutóbbi ülésén Norman Bentwich professzor nagyszabású jelentést tartott a Genfben kiküldött zsidó delegációknak a legutóbbi népszövetségi ülésszak alkalmával kifejtett politikai és diplomáciai tevékenységéről. Különösen a német zsidók kérdéséről folytatott tárgyalásokat és az ebben az irányban mély hálával adózik a hatalmak népszövetségi delegátusainak, kik nyílt és határozott magatartással szállottak síkra a német zsidók jogaiért és egyöntetűen magukévá tették azt az álláspontot, hogy a Népszövetség köteles segíteni az üldözötteken. Sir John Simon külügyminiszter Ormsby-Gore és Douglas Hacking, az angol delegáció tagja, valamint a kanadai képviselő megragadta az alkalmat arra, hogy rámutasson a kanadai zsidók egyenjoguságára. Mélyszégyen együttrésről és segítőkészségről tett bizonyosságot Avignon, a Népszövetség főtáborára, valamint Ascerate és Loveday népszövetségi vezető emberek.

A különböző országokból kiküldött zsidó reprezentánsok genfi együttműködése — mondotta Bentwich — kitűnő beindítás volt az október 29-én Londonban összeülő segély-konferenciára és a legjobb előjel annak sikerére. Ez a szoros együttműködés nagyban elősegíti a tervbevetett központi exekutívának a létrehozását, mely hivatva van összefogni a világ zsidóságának a Németországban selyűdő testvérek felsegítésére irányuló összes törekvéseit és kezdeményezéseit. Bentwich tanár beszámolójában mély hálával adózik a hatalmak népszövetségi delegátusainak, kik nyílt és határozott magatartással szállottak síkra a német zsidók jogaiért és egyöntetűen magukévá tették azt az álláspontot, hogy a Népszövetség köteles segíteni az üldözötteken. Sir John Simon külügyminiszter Ormsby-Gore és Douglas Hacking, az angol delegáció tagja, valamint a kanadai képviselő megragadta az alkalmat arra, hogy rámutasson a kanadai zsidók egyenjoguságára. Mélyszégyen együttrésről és segítőkészségről tett bizonyosságot Avignon, a Népszövetség főtáborára, valamint Ascerate és Loveday népszövetségi vezető emberek.

A délafrikai orthodox egyesületek és templomok szövetsége már régebben megválasztotta lelkipásztorának **Jiczhok Koszovszki** rabbit, aki eddig Lengyelország egy kisebb városában **Wolkowitzban** működött. A megválasztott azonban csak most kötött ki **Johannisburgban**. Megtette tehát a nagy utat a diaszpóra egyik végétől a másikig.

Fogadására megjelent többek között dr. Landau a neves háber író és országos főrabbi, akinek bejegyzésével válasszatták meg az orthodox rabbit. A fogadás a hitközségi székházban volt.

Az Egyesült Államok és Délamerika képviselőinek a népszövetségi bizottságba való bevonása a Népszövetség ama reményét juttatta kifejezésre,

hogy ezen országok meg fogják nyitni kapuikat a menekültek bevándorlására és elhelyezésére. A menekültügyi népszövetségi főbiztos az összes menekültek ügyeit, zsidók és nemzsidókat egyaránt fogja intézni. A segélyakció költségeinek fedezéséről jöllehet, magántestületeknek kell majd gondoskodni, nem kétséges azonban, hogy a népszövetségi főbiztos felhívást fog intézni a világ összes népeihez a menekültek segélyezésére és a segélyezésben érdekelt testületek feladata lesz a felhívásnak teljesen megfelelni. A főbiztos feladata lesz az is, hogy azon országokat, melyeknek gazdasági élete abszorbalni tud menekülteket, rábírja kapuiknak megnyitására.

Rabbibeiktatás a Föld végén

Messze földről, a délafrikai **Johannisburgból** kaptunk levelet, **Rajshason** előtről keltezte, amely elmondja nekünk, miképpen iktatták be a délafrikai orthodoxok ujonnan érkezett rabbijukat:

A délafrikai orthodox egyesületek és templomok szövetsége már régebben megválasztotta lelkipásztorának **Jiczhok Koszovszki** rabbit, aki eddig Lengyelország egy kisebb városában **Wolkowitzban** működött. A megválasztott azonban csak most kötött ki **Johannisburgban**. Megtette tehát a nagy utat a diaszpóra egyik végétől a másikig.

Fogadására megjelent többek között dr. Landau a neves háber író és országos főrabbi, akinek bejegyzésével válasszatták meg az orthodox rabbit. A fogadás a hitközségi székházban volt.

ahol minchót imádkoztak, utána teát szerviroztak, majd megkezdődtek az üdvözlések. Dr. Landau országos főrabbi örömeinek adott kifejezést, hogy a történelmi adottságokkal gazdagított Délafrika. Az **orthodox** templomok szövetsége nevében **Kupfer** Izrael elnök mond üdvözlést és hangsúlyozza, hogy Délafrika zsidósága belsőleg krízisben van, mivelhogy megszűnt a nagy zsidócentrumokból, Lengyelországból és Litvánfiából való bevándorlás. Nem vándorolnak be vallásos emberek és így az új rabbinak feladata elsősorban az ifjúság nevelése. **Hillmann**, az afrikai községkerületek **Board of Deputies** elnöke azt hangoztatja, hogy a délafrikai zsidók a mai időkben, amikor messze Európában annyit kell szenvedniök ártatlanul Izrael fiainak — erős zsidóknak érzik magukat és reméli, hogy az új rabbi ezt a zsidó érzést fel fogja használni a vallásosság terjesztésében. Üdvözlő beszédet mondottak továbbá **Hirsch** pretoriai rabbi, továbbá **Szolo**veitsik rabbi. Utána **Koszovszki** rabbi kifejtette röviden a programját és vallomást tett ama hite mellett, hogy

a zsidóság Európában a nagy üldözések dacára meg fog maradni a világosságot terjesztő olajnak, mely nem keverődik el a vízzel, hanem felszínén marad.

A délafrikai törpe kisebbségben levő zsidók — mondotta — szintén csak a Tóra útján tarthatják fenn magukat. Talán érdeklí Önöket ott Pesten, miképpen folyt le egy orthodox rabbi beiktatása, messze-messze Délafrikában, ahol valószínűleg **Affir** országa volt, ahová **Salamon király** (S'lamaj **Hamelech**) hajókat küldött aranyért, de ahol most a hős király népének egyes tagjai igen kevés aranyat találnak, mert a megelheztés itt is megnehezült, de az atmosféra még sem olyan fojtó, mint önöknél Európában. —sz.

Neuvirth Testvérek

órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brillians, ékszeresek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegok, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÖNNEPNAP ZÁRVA

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Deb uca 22. — Telefon: 4-3-68.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben

Keksz, levestészták és otyaóruk. Diabetikusok részére „levagó”-kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

A németországi helyzet

A porosz kormány most legutóbb be-
szüntetett minden segítyt a hitközségi
intézmények részére. Így tehát az állam
nem ad egy fillért sem, sem a zsidó ár-
vahalázakra, sem az aggod házaira. Ebből
az alkalomból (látszólag a kormányren-
delcttő függetlenül) a német-zsidó lapok
közli, hogy például a berlini hitközség
1000 aggastyánt lát el és még 3000 elő-
jegyzés nincs elintézve. Az államsegély
elmaradása a kisebb hitközségek összes
jótékonyági egyesületeinek nyugdíjpénz-
tárainak összeomlását jelenti.

A német zsidóság körében egyideig
propagandát csináltak a Ciprus szigetén
való letelepülésnek. Most alapos infor-
máció alapján jelentik, hogy Ciprus szig-
etén ugyan elhelyezkedhetnek egyesek,
de semmiképpen sem kereskedők, orvo-
sök, ügyvédek, szóval azok, akiknek az
új elhelyezkedésre elsősorban szükségük
lenne.

Az amerikai bojkott

— Részlet egy amerikai levélből —
Az amerikai zsidók, — de az ame-
rikaiak nagyrésze is, kivéve a némete-
ket, — igen komolyan veszik a német
árúk bojkottját. A mai viszonyok mellett
úgy szólván ki van zárva, hogy eladja-
nak egy darab árut, amelyen ott olvashat-
ó: „Made in Germany.” Némely ke-
reskedő azzal akar a vevőknek
németellenes érzéseiből fakadó
bojkott-elhatározásán túlnemni, hogy rá-
írta az árúra: „Bajorországban” vagy
„Szászországban” készült, úgy gondol-
ván hogy a gyanútlan vásárló úgy sem
tudja, hol van az egyik vagy a másik
ország, a fő az, hogy elég van tőve az
amerikai törvénynek, amely az idegen
árúkra származási helyük feltüntetését
írja elő. A trükk azonban nem használ,

Genéből jelentik: A népszövetségi ta-
nács bizalmas ülésén a németországi
zsidó menekültek segélyezésének főbiz-
tosává James MacDonald amerikai alatt-
valót nevezték ki. A tanács tudomásul
vette azt az amerikai bejelentést, hogy
az Egyesült Államok kormánya hajlandó
delegátust kiküldeni a menekült-segély-
ezés igazgatótanácsába.

A német etbenyésztek elhatározták,
hogy elkészítik a faj-kutyák családfáját.
Szóval: a kutyafaj rehabilitálva lesz.
Nem csoda, hogy ebben a társaságban a
zsidóknak nincs helyük.

Németország hivatalosan bocsánatot
kért Japántól, amiért hitlerista suhancok
elverték egy japán leányt Berlinben. Ez
alkalommal a német külügyminiszter hi-
vatalosan kijelentette, hogy a japán nem
színes faj... Egy másik vezető ember pe-
dig megállapította, hogy az „árja” meg-
jelölés tulajdonképpen azonos ezzel: min-
den, ami nem zsidó.

nemsokára rájöttek, s így most már e
szász és bajor jelzésű áruk is bojkot-
tálva vannak. Érdemes megjegyezni,
hogy az egyik, nem is zsidóktól látoga-
tott sörészarnok azt hirdeti, hogy nem né-
met sört, hanem Saar-vidéki sört mér,
amely vidék — mondja a reklám — tud-
valevőleg most francia megszállás alatt
van és így nem tartozik német imperium
alá. A lapok külön megjegyzik, hogy még
a nők sem vásárolnak német árut, ame-
lyet potom áron lehet kapni, már pedig
az amerikai nők szeretnek „mecziet”
venni, akárcsak az európaiak. A német-
ellenes bojkott igen sok zsidót is sújt,
hisz eddig a német áru igen kitűnő im-
portcikk volt, amelynek terjesztésével
zsidók is foglalkoztak. Sok zsidó megélt
német hajójegyek eladásából. Az egyik-

kel, aki jó ismerősöm, beszéltem, és ő
elmondotta, hogy amióta Hitler van ural-
mon, csupán egyetlenegy hajójegyet adott
el Németországba, kénytelen volt tehát
egy francia hajóstársaság szolgálatába
lépni, amely most Európába való utaz-
tatással foglalkozik intenzíven és a zsidó
bevándorlóra való tekintettel, berende-
zett a hajón rituális konyhát. A német
hajóstársaságok nagyon kapkodnak a
zsidó utasok után, hirdetik azt, hogy az
ő hajóikon is rituális az ellátás, de erre
egy zsidó közéleti férfi helyesen meg-
jegyezte: mit ér az, hogy a hús amerikai
és kóser, ha a kanalat olyan kéz tartja
és keveri, amely meg van szennyezve
száz és száz zsidó embernek a vérével.

Ez az amerikai szolidaritás, biztató
ugyan, mert mutatja a nem-zsidó ame-
rikai társadalom mély megvetését a né-
metországi hitlerizmus borzalmait ellen,
de természetesen mindig kérdéses mar-
rad, hogy meddig bírják ezt a rendszert
a németországi zsidók, akik kárhóztatva
vannak az ottmaradásra és mikor fogja
az amerikai bojkott és a művelt ember-
ség meghótráncóztatása észre téríteni az
„árja-faj” jelszava alatt jogfosztást és
elnyomást gyakorló gyűlöletet.

Sörgyár a Szentföldön

Jeruzsálemi jelentés szerint a közeljövő-
ben nagyszabású sörgyárat építenek Ri-
son Leción-ban. Az új ipari vállalkozást
a Gaston Dryfuss-féle pénzügyi intézet
egy az egész Keletet ellátó söréggel
karöltve fogja finanszírozni. A gyár élén
részvénytársaság fog állani ölyenezet
font aklptökevel. A társaság szakemberei
és mérnökei már megtették a technikai
előkészületeket a gyár berendezésére.
A közeli napokban kerül ki a sörfőzdé-
ből az első próbáaru és tavasszal már
megjelenik a piacon az első palesztinai
sör. Az új vállalat biztosítja a zsidó
munka alapelvét és kizárólag zsidó
munkásokkal fog dolgozni. A termelést
olyan méretekben kezdik meg, hogy a ri-
son lecióni sörfőzde hosszú évekig fe-
dezni fogja tudni Palesztina belföldi
szükségleteit. A sörgyártás természetesen
semmilyen mértékben nem fogja korlá-
tozni a híres risón lecióni bortermelést.
Az utóbbi időben különösen fellendült a
kolónia bor termékeinek piaca és ma he-
fenként annyi bort fogyasztanak Palesz-
tinában, mint azelőtt egyedül a peszách-
hetében. A palesztinai szőlőbirtokok ma
már mélyen behenyűlnak Szamariaa terü-
leteire, amely az ország szőlőtermelésé-
nek centruma lesz rövidesen. A „Zichron
Jakob” anyakolónia a közeli években
mintegy 15 ezer hektoliter bort fog piacra
szállítani.

Ujabb palesztinai arab zendülés

Az arab effendik, földesurak — akik
a zsidó bevándorlás következtében kény-
telenek nagyobb béreket fizetni béreseik-
nek — uszítására a nacionalista arabok
executívje mult péntekre egész Palesz-
tinára terjedő általános sztrájkra szólít-
totta fel az arab lakosságot. Az ország
minden részébe elküldték agitátorokat és
hatálmias összegeket szórtak szét, hogy
Jaffába csődítsék az arab törzseket, fő-
leg a kóbor beduinokat. Csütörtökön már
ezrével özönltek az arabok Jaffába,
hogy résztvegyenek a tiltakozáson. Nagy-
gyűlést akartak tartani, ezt azonban a
kormány szigorúan betiltotta és messze-
menő biztonsági intézkedéseket fogana-
tosított. A gyalogos- és lovasrendőrse-
geket megerősítették és készenlébe he-
lyeztek két gépfegyverekkel ellátott an-
gol századot. A ramleh-i angol katonai
repülőtérről páncélos kocsikat küldtek
Jaffába.

A tömeg eleinte nyugodtan viselke-
dett és nem adott semmilyen okot a kar-
hatalmi beavatkozásra. A mecsetekbe vo-
nultak imára, majd a gyűlés betiltása el-
leni tiltakozás jelül az angol kormányzó
palota elé vonultak. A helyzet ekkor kez-
dett kritikussá válni. A tömeg ugyanis
nem elégedett meg a hangos tiltakozás-
sal, hanem közáporral ostromolta meg a
kormányzóság épületét. A riadókészül-
tségben lévő karhatalom előbb gumibotok-
kal igyekezett rendet teremteni, a feldü-
hödött tömeg azonban kövekkel és vas-
darabokkal rontott rá a rendőrökre és
katonákra. Amikor már több rendőr sú-
lyos sebekből vérzett, a karhatalom veze-
tője kénytelen volt sortűzet vezényelni.
Végül nagy erőfeszítések árán sikerült
megtisztítani az utcákat a tüntetőktől.
Jeruzsálemi jelentés szerint 33 halott és
200 sebesült maradt a csataterén.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

Butorok: kombinált szekrények, rekamierek, hangulat-
lámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és
előszoba-butorok, kárpitosárúk nagy választékban

RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. Fizetési kedvezmény.

A főkormányzó mihelyt értesült a vé-
res eseményekről, újabb csapatokat kül-
dött Jeruzsálemből Jaffába, majd hosz-
szabb telefonbeszélgetést folytatott a lon-
doni kormánnyal és a kapott utasítás
alján az összes városokra elrendelte az
ostromállapotot.

Jaffa utcáin páncélos gépkocsik cir-
kálnak és az egész várost megszállás
alatt tartja a karhatalom. A legfelsőbb
angol haditanács intézkedésére az egyip-
tomi légi haderőt készenlébe helyezték,
hogy szükség esetén nyomban elindítha-
sák Palesztinába.

A zavargások, bár Tel-Aviv közvetlen

A legújabb jelentések

Tel-Aviv, november 1. A Jaffából el-
vonuló arab tömegek Tel-Aviv mellett
haladtak át, de egyetlen támadó kísérlet
sem történt a zsidó város ellen.

Péntekről szombatira virradó éjszaka
Jeruzsálemben a felbőszült arabok meg-
támadták a rendőrség épületét. A karha-
talam előbb gumibotokkal igyekezett
rendet teremteni, majd amikor ez sem
járt eredménnyel, sortűzet adott le az ara-
bokra. Egy zendülő meghalt, sok megse-
besült. Egy angol rendőrt törzsúrassal
életveszélyesen megsebesítettek az ara-
bok. Másnap kiuntak a zavargások. A
zendülő csoportok hat üzletet felgyuj-
tottak és kettőt kifosztottak. A fosztoga-
tók és a karhatalom között súlyos össze-
csapások voltak. A főútcán tüntető esop-
portokat sikerült gumibotokkal szétosz-
latni.

A jeruzsálemi események folyamánya-
képpen a rendőrség letartóztatta az arab
executív több tagját köztük Dsmal el
Husseint és Jakob Husseint, az arab if-
júsági szervezetek vezetőit. Tegnap újabb
tüntetéssel kísérleteztek a jeruzsálemi
arabok. A damaszkuszi kapu elé vonul-
tak fel, majd amikor egyre fenyegetőbb
lett a tömeg magatartása a karhatalom-
mal szemben, a rendőrség fegyverét
használta a támadók ellen. Több sebes-
lés történt.

Haifában is igen feszült az atmo-
szféra. A karhatalom egyelőre ura a hely-

szomszédságában (Jaffában) zajlottak le,
nem érintették a zsidókat. A tüntetés
ezuttal csupán az angolok ellen irányult.
Haifában is volt zendülés, melyben két
arab vesztette el életét.

Tekintettel a feszült helyzetre, Sir
Wauchope főkormányzó utasítást adott,
hogy a Marta Washington neyű olasz
gőzös, fedélzetén ezer zsidó bevándorló-
val, amelynek vasárnap kellett volna
Haifában kikötnie, vesztegeljen addig
Ciprusban, míg a kedélyek lecsillapo-
dnak. A Polónia gőzös, amelyen szintén
több száz zsidó bevándorló van. Portsaid-
ban várja be a további utasításokat.

zetnek és megakadályoz minden meg-
mozdulást.

A Palesztinából érkező legutolsó je-
lentések arról számolnak be, hogy a meg-
erősített karhatalmi csapatoknak sikerült
helyreállítani a rendet. A véres jaffai ese-
mények nyomán itt-ott felbukkanó kisebb
rendbontásoknak gyorsan vet véget a
karhatalom közbelépése. Az angol ható-
ságok a helyőrség megerősítésén kívül
diplomáciai tárgyalásokkal is igyekez-
nek Palesztina békéjét biztosítani. Min-
den eshetőségre felkészülve, az angol
kormány intervenciót a szíriai és hed-
zsászi hatóságoknál is, hogy az arab tör-
zsek megmozdulásait megakadályozzák.
A négy év előtti tapasztalatokon okulva,
az arabok kizárólag az angol karhata-
lomra összpontosították ezuttal támadá-
saikat. Kivételt ez alól csak Jeruzsálem
képezett, ahol a csöcselék néhány üzle-
tet kirabolt. A zsidó lakosság méltóság-
teljes nyugalommal és minden eshető-
ségre felkészülve nézett az események
elő.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete
Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.
Szemüvegek, látésvégek, hőmérők
Díjtalan szemüvegvizsgálat. Hasz-
nált fényképezőgépek. Amatőrfel-
vételek szakszerű kidolgozása.
— Szombaton zárva. —

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

Két Sabosz-Hagódajl között

Történet a XVI. századból

11.

A községbeliek annyira megszerették Zánvelet, hogy ott akarták tartani. De ő ezt a megtiszteltetést elhárította magától, ő — úgymond — tovább megy keresni a szüleit, a Tórárt azonban otthagyja náluk. A hívek erre bizonyos összeggel ellátták, hogy tovább folytathassa az útját.

Zánvele újra útnak indult. Magára vette a szerzetesi ruhát és vándorolt. Kereste szüleit. A kolostorban megtanulta, hogy befelé való életet éljen és ezért nem unatkozott az uton, szomjuhozó lélekkel szemlélődött a természetben, gyönyörködött a természet szépségeiben és mindenben a teremtő bölcsességének kinyilatkoztatását látta. Amint egynehány nap múlva, a gyaloglástól elfáradva, le akart ülni egy kőre, segélykiáltás hangja üti meg a fülét. Hallgatódzott, egyideig küzdött magával, hogy vajjon menjen-e a hang után, vagy célszerűbb lesz folytatni útját, de aztán győzött benne az emberi együttérzés, gondolta: talán egy emberi élet megmentéséről van szó s ezért a hang után indulva közeledett a hely felé, ahonnan a jajkiáltást hallotta. Amikor az erdei bokrok között helyet csinálva magának, egy szabad térségre jutott, borzalmas dolognak volt tanuja. Egy ember a földön feküdt, fejéből és melléből patakzott a vér; egy másik ember pedig, amikor Zánvelet meglátta, felugrott és menekült. A földön ott maradt sebesült emelte a karjait, körös-körül tépte a füvet és örülten kiabálta: „Meghalok, meghalok és senki sem hallja, hogy mit akarok mondani.”

Közben odalépett Zánvele a sebesülthez:

— Én hallom, mit akar mondani?

A sebesült fölvetette szeméit és szólt:

— Meg kell hálnom, figyeljen rám, én bevallani akarok valamit... én meg akarok gyónni.

— Mit tudok én itt segíteni? Nekem ne gyónjon meg. Nyugodjon meg.

Ezekkel a szavakkal a szerzetesi ruhába öltözött Zánvele letörölte a sebesültnek arcáról a vért és amikor ránézett, úgy képzelte, hogy ő ezt az arcot már látta valahol. A sebesült elkerekedtséggel és dühösen kiabálta:

— Én meg fogok halni. De én nem tudok meghalni, amíg nem gyóntam meg.

— Én nem hallgathatok meg egy gyónást, de amenyire tölem telik, segíteni akarok.

— Nem tud akkor rajtam segíteni, mert én meg fogok halni és szeretnék valakinek valamit elárulni, mert ha én már meghalok, haljon meg a másik is.

— Ki az a másik? Kiről beszél?

— Az a másik az én szomszédom, az én gyilkosom, aki szintén megrabolta a templomot.

E szavakra, a mi vándorunk megborzadt, egész valóját átjárta a borzadály, el is szeretett volna menekülni, mert a haldoklóban felismerte dovauai kőművest, azt, aki

az egész falu zsidóságának kiűzetését és szenvedéseit okozta. De másrészt leküzdötte borzadályát, nem hagyta ott az embert, mert látta, hogy mennyit szenved.

A szerencsétlen fogta Zánvele ruhája szélét, közben meg dühvel, kétségbeeséssel s fájdalommal ordított mindenfelé:

— Meg kell neki hálni, ő is azt tette, mint én, három évvel ezelőtt a drovauai templomot meglöpté és segíté a zsidók kiűzetésében. Összejöttünk... ez a falu kovácsa Antal... jöttünk a vásárról, ott elvesztette a pénzét... Azt akarta, hogy felezzek vele... de én nem akartam, erre rárohant... ütött... most meg kell hálni, Antal velem együtt lopott, meglöpté a templomot, mondta, hogy ne áruljam el, de most... megölt engem, azért én is megölöm, elmondom, ő is lopott a templomból, haljon meg.

Amikor a szerencsétlen ezeket a szavakat mondta, állatiasan üvöltött, tépte a haját és rettenetesen káromkodott. Közben Zánvele két embert látott az uton, magához intette őket és elmondotta, hogy a sebesült ember Drovauából való, ez a falu körülbelül hat óra járásnyira van, amin mondja egy falubeli szomszédja ütötte le úgy, hogy valószínűleg ki fog szenvedni, kéri tehát őket, hogy szállítsák valamilyen fedél alá, önéki ugyanis sürgős útja van, nem ér rá a szegény ember titkát meghallgatni. De ők csak hallgassák meg, mert könnyíteni akar a lelkén, kérdezzék ki a sebesültet, hogy azután a papot értesítsék arról, amit hallottak. A két ember azt híven, hogy szerzetes van előttük, meghajoltak, kijelentették, hogy a legnagyobb készséggel teljesítik a lelki atya kérését.

Ezekután Zánvele megint csak tovább indult. Az uton elgondolkodott azon, hogy a sors milyen kiszámíthatatlan. Most maga előtt láthatta a gonosz végzetének beteljesülését, láthatta, hogy szenvedéseik okozója milyen nyomorult módon hal meg és ezzel szemben észébe jutott, milyen más volt az ő mesterének Rabbi Nőszonnak a földi létből való távozása, milyen nyugodt volt, amikor tudta, hogy bekövetkezett földi életének utolsó órája. Zánvele erre gondolván ismételte a Tóra szavait: „*Tomajse nafsi majse j'sórim*... — bárcsak én is meghalnék az egyenesek halálával és lenne az én végem olyan, mint az övé...”

Az uton, amikor a szabadban volt, Zánvele mindig hangos szóval mondott zsoltárokat, aminek következtében hangja megerősödött, ő maga pedig belegyakorolta magát a folyékony és szabatos beszédbe.

Körülbelül háromnegyed esztendeig vándorolt már. A pénz, amit Eiskirchből hozott magával, elfogyott. Könyöradományokra nem akart szorulni és ezért egy-egy könyv eladásából élt. Akkor ugyanis egy könyv óriási értéket jelentett, ritka volt a nyomtatott könyv és így igen könnyen lehetett értékesíteni. De mindez igen szűkössé megélhetést nyújtott neki.

Hosszas bolyongás után érkezett Frankfurtba. Amikor látta, hogy van egy utca, ahol csupa zsidó lakik, el-

bámult, mert nem volt ilyesmihéz hozzászokva. Természetesen érdeklődött apja: *R. Chájim* után, de senki sem tudott róla. Miután elfogyott a pénze, szeretett volna egy könyvet eladni. Egy tudós emberhez küldték, aki könyveket gyűjt. Nem volt otthon, bevezették a könyvesszobába és ott gyönyörrel nézte a pompás bekötésű kódexeket és foliansokat.

Nemsokára rá megjelent a tudós házigazda, aki nyá-

jasan fogadta a jövevényt és amikor Zánvele megmutatta az eladásra kínált könyveket szakértő szemmel megvizsgálta őket, és kezdett a tartalmukról is beszélni. Az eszmecsere nyomán azután kiderült, hogy Zánvele milyen alapos tudásra tett szert, amire a házigazda lelkesedetten köszöntötte a fiatal vendégét, magánál tartotta és bemutatta a híveknek a templomban, ahol imádkozott.

Vége következik.

A túlvilág...

— Rajz —

Késő este van, amidőn Jiczchok végre hazatérek és belép a szobába ahol Rivko, fiatal felesége várja már terített asztalla és fejét kezére hajtva lesi férje érkezését.

„Jó estét”, köszön Jiczchok komoran és Rivko felemeli bús fejcséjkjét.

— Ilyen későn, Jiczchok? Hol időztél olyan sokat? A vacsora már régen későre vár.

— Ej, mit nekem vacsora — mondja kissé indulatosan Jiczchok — akár vele, vagy nélküle...

Rivko ijedten tekint a férjére. Csodálkozva áll meg előtte. Keze, mely felemelkedett, hogy vacsorát osszon férje tányerjára, visszahanyaltott. Mi történt veled Jiczchok — kérdi.

— Mindennap reggeli, ebéd, vacsora... és aztán lefeküdni, felkelni, élni... de hogyan? Mint egy állat. De azok ott a béshamandroban, azok igen... azok tudják miért élnek. Ha az ember „tanulni tud”, akkor mindent megért. A szent könyvekben meg van írva minden. Ma is hallottam, amint az imák után beszélgettek. Mit mondjak neked — hihetetlenül, egyszerű!

— Hogyan? Hát miről beszélgettek?

— Nem káposztáról és kalarábéről a túlvilágról!

Rivko fáradtan hanyaltott egy székre: Talán elmesélnéd nekem az étkészésnél?

— kérdezte bizonytalanul.

— Várjál csak, mindjárt elmondom. De nyisd ki jól füledet...

Berj a tanító, ez a kis gyenge emberke, akit a szél is majdhogyan el nem visz, hogy beszél ez az ember! És mi-csoda fény sugárzik a szeméből! És aztán egy másik, egy idegen chósizid... Rivko várakozóan tekint Jiczchokra, aki folytatja:

— Te, Rivko, hogy milyen lesz akkor az élet. Enni és inni fogaak, nem úgy, mint most, sokkal jobban. Olyan borokat amely már a világ keletkezése óta megvan. Óriási halakat, mindent, ami jó... És minden sarokban sugárzó fények, színpompák és csillogás közepette, értesz Rivko, a jámborok és bölcsek fognak ülni arany koronával a fejükön...

— Oh, Ptenem, sóhajt fel Rivko, ha

én ezt mind megérhetném. Nem egyszer volt nálam tele a *Méir baal hanéss*-persely, de most hiába nem tudok semmit sem beletenni...

— Hallgasd csak tovább. De a chósizid egészen mást mondott, úgy ahogy ő ezt az ő rebbejtől hallotta. Berlle szemben ő azt állította, hogy ott pontosan olyan lesz az élet, mint itt. Csak folytatása lesz a mostaninak, azzal a különbséggel, hogy nem lesz gond és fájdalom. Pontosan úgy, mint itt, csak harag nélkül. Példának okáért — mondta a chósizid — vegyünk egy kocsit. Mi okoz egy ilyen embernek élvezetet? Egy jó ló, egy szép csizma... Azt mondja hát a Világ Ura: Miért ne? Ha ez az ember jól viselkedett, legyen meg neki itt is a jó lóva és csizmája... Röviden: a kocsis itt is fuvarozni fog. A kereket nem kell megolajozni, mert azok sebesen fognak siklani az út sima és fényes... És lóva lesz neki két szép pár és néha még négy pár is. A szerint hogy milyen ember volt.

— És egész életében így?

— Hát ha ez neki tetszik miért ne? Hát nem érted, Rivko éppen ez lesz számára a paradicsom? És nagyon is logikusnak találom. Amit ezen a világon kíván, azt megkapja a túlvilágon. A Mindenható mindenkinek azt adja, ami után oly sokat vágyakozott. Egy koldus, mondja az Ur, kíván magának sok gazdag és jótékony háziasszonyt. Megkapja Minden ajtó nyitva áll számára. Na és mondjuk egy tanító. Mit kíván egy ilyen ember? Jó tanulókat, okos fejeket, csodagyermekeket. És minden csütörtökön kezébe kapja a fizetését, hogy a felesége ne dörzsölhesse az orra alá, hogy nincs mit főznie szombatra... Mindent megkap. Csupa okos és szorgalmas gyermekeket.

OKOS ember,
aki FRUTTI-t eszik
GYÁRTJA:
Stühmer Frigyes R. T.

Mind szereti a Tórárt. Feljönnek és nagy tudósok és rabbi lesznek. Minden félévben tanítványai közül az egyik híres caddik lesz és kétszer egy évben meglátogatják régi tanítványai. Az egyik rabbi, a másik tudós és végül mindegyik azt mondja: Lám ezt mindig magánál tanultam, Rebbe... —

Rivko szomorúan szól közbe: — No és rólkunk mondott-e valamit?

— Nem! Rólkunk nem eselt szó... De beszélt még egy dolgot egy rabbirol. Számos esetben fordultak hozzá kérdéssel, hogy határozatukhoz hozzájáruljon. Ez a rabbi drágakó volt az emberek között. Ha kóser volt a szárnyas, örömtől ragyogott az arca, de a tréflí szót mindig könnyezve ejtette ki. Már az egyszerű agyagfazék eltörésénél is elszorult a szíve. Éjjel-nappal imádkozott, hogy kósernek legyenek hívei szárnyasai. És ott a túlvilágon mit tett vele az Ur? Hozzávittek minden szárnyast és boldogul mondhatta mindegyikre, kóser, kóser, kóser... Örömeinek nem volt határa. Minden *sajle* után táncolva járt körül a szobát és énekelt... énekelt, mint egy madár... Na és elmondok neked még egy másik esetet is. Ha itt a földön egy ember nem azért ad, hogy megszabaduljon a kéréktől, hanem tiszta szívből ajándékozik — nos akkor az ilyen ember a túlvilágon hatalmas nagy teremben ül, melynek minden aijtája nyitva áll. Óriási asztalok vannak megterítve, tele mindenféle jókkal és mellette hatalmas zsák fekszik arannyal teli. És jönnek, jönnek a szegény emberek és ő kínálja őket: — Egyetek zsidó emberek! Egyetek és szórja számukra az aranyat. Jönnék-mennek a szegények és ő mindenkinek ad, senkit sem utasít vissza. Napról napra fiatalabbnak érzi magát ez az ember és megerősödik. Szíve megtelik közben boldogsággal és örömmel. — De mond csak, min gondolkodsz el olyaa nagyon Rivko?

— Azon gondolkodom, hogy hány szegény emberre van ilyen esetben szükség, hogy egy jószívű gazdag ember megtalálja a maga paradicsomát?

— Ejnye, ejnye, egy asszony, az csak egy asszony marad mindig mégla ilyen bölcs kérdésekről van is épen szó! — Nos adj már — kedvesem — vacsorát! Rivko, Rivko ébredj!

Perez

Divatos, izléses parókákat hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Vajéró, Chesvon 15.
Gyertyagyújtás (Bpest) 4 15
נשמי kimenetele " 5.10

— STRASSER SALAMON FŐ-RABBI 70 ÉVES. A debreceni orthodox hitközség csendben és mély szeretettel ünnepelte Strasser Salamon főrabbi 70 születésnapját. A bibliai korba lépő főrabbi, aki a *Chasam Szajfer* leszármazottja, ragyogó emberi erényei, mélyéletes vallásossága, nagy tudománya miatt általános tiszteletnek örvend a hazai orthodoxiában, melynek egyik legmarkánsabb lelki vezére a jubiláns. עמנושי

— A SZOMBATTARTÓK ÁLLÁS-KÖZVETÍTÉSI IRODÁJÁT, mint már jelentettük, a budapesti Tiferesz Bachurim vezeti. Az egyesület felkéri a hitestvéreket, hogy az esetleges munkálkalmakat nála bejelentésük. *A. T. B. új címe: Kazinczy u. 27.*

— EGY KÜLFÖLDI VÉLEMÉNY. A budapesti orthodoxia palesztinai akciójáról olvassuk egy szlovenszki lapban: „Nem csatlakoznak semmiféle eddigi szervezethez, hanem önállóan akarnak működni. Nagy érdeklődéssel tekintünk ezen akció felé, mert az élen szemlélisan nagyvonalú és messze tekintő férfi áll, aki nem fog fél munkát végezni. Freudiger hitk elnök a világorthodoxia egy markáns és kimondott vezető egyénisége. Ez az egyesület miniszervezete lesz majd az orthodox palesztinai munka számára és remélhetőleg áldásos lesz orthodoxiánkra.”

— AZ UJPESTI „JESIVO K'TANO” R. Binjamin Berger „tájfész jesivo” vezetékével megújult élénk érdeklődés nyilvánult meg az új „kis jesiva” iránt: már most, az első *šman*-ban 30 növendéke van. Ez a növendékszám előreláthatóan növekedni fog, amiért is a vezetőség elhatározta, hogy a „kis jesiva” céljaira egy házati bérbe vesz. A költségek fedezésére jesivaalapítványt létesítettek. Aki az alaphoz hozzájárul: alapítótag lesz. (Bővebb információval szolgál Gestetner Imre, Ujpest, Király u. 47.)

— ROMÁNIAI HIREK. A román kultuszminiszter rendelete szerint a valóságoktatásnak román nyelven kell történnie, a zsidó felekezet hitoktatásában a héber s a jidis nyelvnek is szerep jutatható. — Egy másik rendelet szerint zsidó fiúk résztvehetnek saját kívánságukra a görögkeleti hittani órákon. A misszionárius jellegű intézkedés ellen az erdélyi zsidó felekezeti irodák tiltakoztak a miniszteriumban. — Bukarestben megalakult az erdélyi orthodox zsidók templomegyesülete.

**Legolcsóbb,
legízletesebb
orth. כשר
házikoszt**

Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)

**Weisz
Mendel
éttermében.**

Négyfogásos menü:

Leves, hús, főze-
lék, tészta P 1'30

Halfélék minden
időben, 50-60 fill.

VII. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)
Cimre ügyelni!

— A FELEKEZETI BÉKÉÉRT. *Shwoy Kálmán* altábornagy, szegedi vegyesdandár parancsnok, a szegedi zsidó temetőben a Hősök Emlékműve leleplezésénél a felekezeti békét hirdette. „A háborúban keresztények és zsidók — mondotta egymással kezétfogva néztek szembe a halállal, összecölkezték este el, és talán együtt vannak eltemetve.” Egy liberális napilap hozzáfűzi, hogy a felekezeti béke megvédése nem zsidókérdés. Mert a felekezeti harcok mindig gyöngytenek egy országot. A felekezeti béke fokozza egy ország erejét. Magyarországnak szüksége van arra az erőttöbbletre, amelyet a felekezeti béke jelent és biztosít.

— ORTHODOXOK CEGLÉDEN. Az igazi zsidó vallási élettel teljesen elidegenedett neológia e fellegvárában, orthodox imaegyesület van alakulóban. A mozgalom élén egynehány odaköltözött vallásos borkereskedő áll.

— ROMÁN DIÁKOK AZ ANTI-SZEMITIZMUS ELLEN. Szinte hihetetlen dolgok írnak Bukarestből: Néhány keresztény diák elhatározta, hogy akciót indít az antiszemitizmus ellen. Az akció kezdeményezői megalapították az „Igazságszerető” nevű szervezetet, amelynek első dolga az volt, hogy néhány brosúrát adjon ki, amelyekben felvilágosítják a tömegeket a fajvédelmi tanok és az antiszemitizmus tévedéseiről. A brosúrákban a diákok pontról pontra megcáfolják a zsidók ellen hangoztatott vádakot.

Galantán közel az állomáshoz ujonnan, elegánsan berendezett, szigoruan **orth. kóser vendéglő**
Jó, ízletes házikoszt. Utasoknak nagy árengedmény. Lakodalmakat legolcsóbban vállaljuk!
EHRENWALD LIPÓT vendéglős, és bornagykereskedő.

— HALÁLESET. *Vácot* elhunyt a hitközség legidősebb tagja: *R. Mord'cháj Hirn*, 93 éves korában. A megdicsőült, aki *K'szav Szajfer* jeles tanítványa volt, 6 lányát *b'ne tajró*-hoz adta nőül. Kereskedőlete dacára reggelenként a templomban egy órával ima előtt, este pedig az ima után megtartott tanuláson mindig részt vett. Állandóan ültek böcherok az asztalánál és szegény talmudtudósokat rendszeresen támogattak. A gyászházban búcsúztatták vejei: Lövy Herman (Érsékújvár), Benedikt Sámuel (Vác) és két unoka. Ezután a templomudvarba vitték, ahol Silberstein Dávid főrabbi nagyvonalú heszpedben méltalta érdemét. A temetőben a kiváló férfiaknál szokásos *hakofo* körmeneti szertartást végezték s a megdicsőült váci főrabbi sírboltjával szemközt helyezték örök nyugalomra *לצל*

Köszönet a Magyar Orvosi Karnak

Ezúton mondunk hálás köszönetet a magyar orvosi karnak, hogy felismerve az Alföldön fakadó MIRA glaubersós gyógyvíz és MIRA keserűvíz rendkívüli gyógyerejét, azt praxisukban alkalmazták. Betegünk messze külföldön is híret terjesztették e csodálatos hatású magyar gyógyvizeknek, miáltal nagymennyiségű MIRA vizet sikerült külföldön is értékesíteniük.

Kérjük a mélyen tisztelt orvosi kart, a külföldről drága pénzen behozott gyógyvizek és gyógyszerek helyett továbbra is a magyar MIRA gyógyvizeket részesítsék előnyben, mert ezzel nemzetgazdasági célokat hathatósan támogatnak.

Nagyértékű pártfogásukért halálját fejezi ki a MIRA FORRÁS vezetősége.

UNIVERSAL

iroda- és lakberendezési vállalat
Wesselényi-u. 8. (Tel.: 37-8-42)

Mindennemű új és használt bútorok, egyes különálló darabok, iroda-berendezések, legolcsóbb árban, minőségben és választékban.

— HALÁLOZÁS. Nagy részvét mellettem tették vasárnap Szerencsen *R. József Noszon Friedmann*, a szerencsi hitközség egyik legkiválóbb tagját. A meghaldogult, ki 80 éves kort ért el, mintaképe volt az igazi vallásosság és nemes zsidó erényektől áthatott jótékony, nemesszívű zsidónak. Pollák Emánuel főrabbi, Friedmann Márkus (Enes) fia, s Rieder Miksa (Szerencs) veje búcsúztatták könnyekig megható heszpedekben *לצל*

— EGYESÜLETI HIREK. *Budapestben* Paskusz Mór hitk. választm. tag kezdeményezésére megalakult a T. B. külső VII. ker csoportja. A zsúfolásig megtelt Garai-utcai imaházban megtartott alakuló közgyűlésen *Dr. Deutsch Adolf* igazgató mélyreható beszédet mondott. A mintegy 80 tagot számláló egyesület tisztikara: Benedikt Sándor elnök, Weimberger Dezső alelnök, Halpern József főtitkár, dr. Vasadi Vilmos titkár, Knöpfler Imre pénztáros, Weisz Artur ellenőr, Engel Nándor könyvtárnok, Paskusz Mór háznagy. Tanügyi biz.: Stern Fülöp, Singer Lázár stb. — *S. A. Ujhelyen* a „szefard chevra bachurim” könyv tisztikart választotta: Meisels Lázár ügyv. elnök, Teitelbaum M. A. elnök, Goldstein Jakab és Hartmann Jenő gondnokok, Löbl Áron pénztáros, Rosenberg Ch. P. ellenőr, Meller Ábrahám jegyző, Goldstein M., Weismann N. választmányi tagok.

A hidegebb időjárás beálltával a füstölthús-árúk ismét akadálytalanul szállíthatók, miért is felbivjük igen tisztelt viszonteladóink figyelmét arra, hogy már most a szezon elején árusítsanak üzletükben füstölthús- és virstli-árút, hogy a vásárlóközönség ilyen irányú kívánsága kielégíthető legyen és inom márkás árú nyújtásával igyekezzenek a közönség állandó bizalmát az üzlet részére biztosítani.

Ha valamivel drágább is, vásároljon kizárólag márkás füstölthús-árút.

A „Skrek-szalámi” gyártmányoknál a név garantiálja a minőségért.

Kérje viszonteladói árjegyzékünket!

SKREK LIPÓT
R. T.

orth. כשר szalámi-
kolbászárú és konzervgyár
Budapest, VII., Dob-u. 27.
Telefon: 42-4-17, 45-3-70.

Lapzárta után

A palesztinai események

Jeruzsálem, nov. 1. Hétfőn itt újabb zavargások voltak. Az óvárosban ismét tüntetéseket rendeztek az arabok és számos összeütközésre került sor a karhatalom és a zavargók között.

A háztetőkről fátyolos arab nők buzdították a tüntetőket.

November 2-án jelentik: A palesztinai angol főbiztos proklamálta az ostromállapotot Palesztina egész területére. Az erről szóló törvény a főkormányzónak korlátlan diktatóri hatalmat biztosít. Az ostromállapotról szóló törvény különlegesen szigorú, arra való tekintettel, hogy esetleges zavargások megakadályozására kell szolgálnia. A főkormányzónak joga lesz bárkit letartóztatni és száműzni, a magántulajdont kisajátítani vagy megsemmisíteni.

A helyzet egyébként megnyugodott. Lister gyarmatiügyi államtitkár táviratot intézett a főbiztoshoz, melyben kifejezésre juttatta, hogy az angol kormány gondoskodik arról is, hogy megkönnyítse a zsidók számára azt, hogy Palesztinában nemzeti államot létesítsenek maguknak.

Szlovákiából

Az új pöstyéni főrabbi. Tudósítónk jelenti: A pöstyéni orth. hitközség Ungár József rabbit, a főt nyitrai főrabbi fiát, főrabbijának megválasztotta. A megválasztott tudós ifjú rabbi az elhunyt Weber Kálmán pöstyéni főrabbi leányának vőlegénye.

Jesivai ruhaakció. A szlovákiai „*Machšiké Jesivósz*”, mint megírtuk, nagy ruhaakciót indított a szegény jesivai ifjuság számára. Felhívja az összes kereskedőket és gyárakat — akik tudatában vannak a jesivák nagy fontosságának — a természetben való adakozásra.

Ruszinszkból. Munkácsen a kormány által kinevezett ideiglenes vezetőség a hitközségi pénzügyi helyzet megjavításán fáradozik 3-4 hónap múlva a hitközségi választások kiírását is tervezik. — Beregszászon a kormány a hitközség főle adófelügyelőt nevezett ki.

Masaryk elnök a német zsidókról. A csehszlovák köztársasági elnök legutóbb nyilatkozott Sokolownak, a Jewish Agency” elnökének. Többek között a köv. mondotta:

— Egykoron segíteni igyekeztem egy zsidón, Hilsneren, aki ellen vérvádat emeltek. Most szeretnék segíteni 600 ezer Hilsnere, hatszázezer német zsidón, mert az ő ellenük emelt kollektív vádak épen olyan aljasak és elítélendők, mint az egyes zsidók ellen emelt rituális vád.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)
Csiment Matildot Hajdunánásról eljegyezte Neumann Sándor. Debrecen
Geiger Olga-t Biharkeresztesről eljegyezte Ullmann Sándor, Nagyvárad.
Kalla Jenőnek, eljegyzéséhez, mazel-tovót kíván a „Ch. T.”, Galanta.

ברכת מול טוב חמה ולביתנו או מביעים בזה לכבוד חברנו ידין היב החתן המים בכל מעלה חויב בחיית חויש נפן אדרת. כליל תפארת, כשיה כהי משה ניישלאסס ניי נכאי החברה בחורים דיישיבתנו הרמה לארושיו עם כח הרבני המוסל הננוד מויה ירמי דוישנסקי ניי מס'ס יהיי די אלקיו עמו ויעל על ססנת האושר וההצלחה. יוכה רבנות בית נאמן בישראל, בשם ישבתנו הרמה דסה קיק די סערדאהעלי העיב שלום חוב הכהן שמינער שיב משה אויש ססמאר דסי

נס אני בין המכרכים: שיב גרשון משה'שטערן, סיב Duschinsky Reginald, Bratislava, eljegyezte Neuschloss Mór, Dun-Strada.

מול טוב, הם ונלהב, לכבוד ידידנו היב החתן המוסל בחורה יריש חויב מושלם בכל מעלה יקר מאד נעלה שבחיו אין די באר כשיה כהי משה ניישלאסס היי ממח'ס סערדאהעלי, נכאי דחיב דיישיבה הרמה שהי נכאי ועסקן הרוי ורב פעלים בחברה מונות דיישיבתנו לרנלי ארושיו תהיי דרכו וצעדו מאושר חוונו יעלה יפה, בשם חברה מונות ובית מון דיישיה'ר חברין משה אדלער שיב משה ניישלאסס מסמקש מסמכאהעלי יצ'י

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelítség levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A kisvárdai aut. orth. izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett sajtó-írói állásra. Pályázótól megkívántatik, hogy három elismert orthodox rabbitól nyert megfelelő kanóval rendelkezék, magyar honos, jó baal t'fillo és baal kajre legyen. Fizetés megállapodás szerint. Pályázati határidő 1933. november 30. Utiköltség csak a megválasztottnak lesz megtérítve.

Dr. Schönwald Miklós s. k.
hitk. elnök.
Unger Sándor s. k.
hitk. jegyző.

KOLLER, MŰSZAKI IRODA

CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GAZBEREN-
DEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁR-
TÁS, VILLAMOSMOTOROK
ÉS VENTILÁTOROK.
VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE
ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., BOBÓZI-Ú. 16. TEL. 31-9-37.

Szombattartó cég

Eredeti angol szövetek
dus választékban.
Kazár Nándor posztóruháza, Budapest, Király-u. 34. (Kazár-u. sarokház.)

Sirkövek ADLER J. sirkóráktárában

Telefon: 36-4-20
Budapest, Károly kr. 7. Rombach-u. 4.

POLLÁK SAROLTA KOZMETIKAI INTÉZETE

ANDRÁSSY UT 32. SZÁM I. EMELET.
Legmodernebb módszerek: ráncok, pattanások, nyitott porusok
hikezelésére. Hajszálok, szemölcsök, szepők kiirtása villanással.
Helyisoványítás. Fagykezelések. Quarz. Miracle hajeltávolító-
szer szétküldése utasítással. — Miracle szépségápoló szerek.
KÉRJEN PROSPEKTUST! DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS!

Első forrásból kaphat
ezüst tórafelszerelést, széd-
dertálat, gyertyatartót
menorát, arany, ezüst és brilliáns
ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznel,
Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árák.
Budapest, VII., Király-u. 21. Tel.: 38-1-10.

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasa-
ságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b
Telefon. Cégnélküli levelezés.

INTELLIGENS, igen vallásos, előkelő
házból való fiatalember vidéki nagyvá-
rosban, jömeneteli önálló üzlettel,
megfelelő partit keres. „Szerencse”
jelige.

LÖWINGER SAMUEL Kaba. Házasság-
közvetítő. Biztos eredmény!

KÖZÉPKORU zsidóasszony háztartás
körül, vagy bármilyen más munkát
vállal. Vidéken is. Nem fizetésre, ha-
nem jó bánásmódra vágyik. Özv. Kohn
Arnoldné, III., Lajos u. 121., ajtó 3.

KÖSER BORJU-OLTÓ sajtógyártáshoz
legelősbban beszerezhető Klein Abra-
hám cégnél, Topolcany. (Hechser a ta-
polcsányi orth. rabbinatestól)

BÁRMILY állásba adnám 17 éves, 4 pol-
gári végzet fiaimat, Stark Andor fű-
szer, rőfös- és divatárkereskedő. Me-
zőkeresztés (Borsod m.)

FÉRJHEZADNÁM fiatal leányomat öt-
venezer pengő ingatlan-készpénzva-
gyonnal diplomához. Megbizottam:
Nagy Jenő, Budapest, Rákóczi út 57/b.
REHERNEMŰ-készítést és javítást leg-
elősbban vállal: Weisz fehéreműké-
szítő, Bpest, Klauzál-tér 16.

PAPLANOK, matracok legelősbba be-
szerzési forrása: Teichner Izák pap-
lankészítő, Bpest, VII., Kertész u. 48
URISZABÓ és uricépész hitközségünk-
ben megélhetést találhat. „Vallásos”
jelige (bélyeggel).

KÖNYVÜGYNÖKÖK és előfizető-szer-
zők jelentkezzenek Stein Áronnál, Sárvár

KOHN DEZSŐ

„UNIVERSAL”
KÖNYVKÖTÉSZETE
BUDAPEST, KIRÁLY U 32.

Ujjonnan megjelent

ספר השני אשר
kimerítő magyarázat והלים-רע.

Ezen elsőrangú, a maga nemében
egyedülálló mű, a leghiresebb gaonok
approbációval és jegyzeteivel van el-
látva. Rabbik számára a könyv a
sziporkázó szellemről áthatott esz-
megorjlesztés kimeríthetetlen for-
rása, b'né tajró-nak rendkívül udító
szellemi táplálék. Ezen híres mű az
önköltési ár (Ké 12.— postautalványon,
vagy P 250 bélyegben) előzetes bekü-
ldése mellett megrendelhető:

Schapiro Ábrahám rabbinál, Galanta.

Felelős szerkesztő és kiadó: GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אלגעמייע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P

Szerkesztő:
Groszberg Jenő

KOREIN DEZSŐ:

Mit tanuljunk a bibliai favágótól

Még mindig vannak olyanok, akik azt vallják, hogy a vallásosság a világi műveltséggel inkompatibilis. Ezek a túlmóderen gondolkodók azt állítják, hogy a vallási törvények nem a „felvilágosodott” kultúrember részére, hanem a műveletlen tömegnek adtak, mert azt csakis szigorú vallási rendelkezésekkel lehet nevelni és rájuk csakis ily természetű törvények által lehet hatni. Hogy ez mennyire nem helytálló, elég lesz egy általam tisztelettel megcsodált jelenetre rámutatni. Egy ízben hazánk nagy fiát, gróf Apponyi Albertet a Bazilika előtti lépcsőzet legelső fokán láttam. A nagy államférfiu alázattal meghajolva állott ott és kalaplevéve indult fel a lépcsőkhöz. Már pedig Apponyi még világviszonylatban is Európa egyik legműveltebb és világi tudásban legképzettebb elméje volt. Klasszikus példája tehát annak, hogy a vallásosság és műveltség semmiképpen sem összeférhetetlenek.

Gyakran előfordult, hogy tanulatlan, műveltnék a legjobb akarattal sem nevezhető ember, csodálkozott vallásos felfogásomon és fölünyesen mondta: „csodálok, ilyen intelligens ember, mint ön, hogyan lehet a mai világban még vallásos, én bizony, mint modern ember az ilyesmiben nem hiszek.” Bizony nekem sincs mindig kedvem vitatkozni és ezért csak néha kérdeztem meg az ilyen kijelentést tevő uraktól:

— Mondja barátom, micsoda jogcímen tartja magát modern embernek, talán, mert vallástalan? Mert tudtommal az ön „modernisége” csak ennyiből áll...

Most már értem, miért kellett a Szentírásban a szombatot megsértő favágóról egy külön fejezetet statuálni és miért épen favágó volt a szombatsértők első őse? Ennek oka

talán abban rejlik, hogy a késő korok „felvilágosodott” atheistái ne hivalkodjanak kultúrfőlényükkel kapcsolatos vallástalanságukra, hisz az első, aki nyíltan szembeszállt és durván megsértette a szombat szentségét épen az emberi társadalom legalacsonyabb rétegéhez, a favágók akkori szakszervezetéhez tartozott.

Vaskos tévedés tehát, hogy a világi műveltség a vallásosságot kizárja.

ellenkezőleg: az igazán művelt ember — nem a félművelt, mert ezek a legveszedelmesebbek — mélységes vallásos is lehet, sőt a vallásos érzület és világi tudás nagyszerűen kiegészíthetik egymást.

Ezen axiómának első hirdetője a nagy R. Gamliel, R. Jehüdo hanóssi fia volt, aki azt hirdette: „jófo talmud-tajró im derech eret — szép a tóra-tudomány, illetve a vallásosság a világi tudással egytemben.” Ilyenek voltak Izrael nagy középkori világító fáklyái is: Rási, Rambam, Ibn Gabirol, Juda Hálévi és legujjabban a halhatatlan Sámson Rafael Hirsch, kinek a német zsidóság vallási regenerálódását köszönhetjük. Utóbbi valóságos iskolát teremtett a művelt orthodoxia részére és gyönyörű művei a mélységes hithűség és világi tudomány minden ágzatának remek összefoglalását képezték. Hirsch nemcsak elméletileg állt ezen állásponton, hanem összes fiai, leányai és unokái kivétel nélkül ezen irányzatnak lelkes és hűséges követői. Unokái között vannak rabbik, orvosok, ügyvédek, tanárok, mind talmu tudósok és előharcosai a mai német orthodoxiának.

Érdekes, hogy az atheistákkal legélesebben szembenálló chósizidok ezen kérdésben szintén az inkompatibilitás álláspontján vannak, — természetesen egészen más indokoknál fogva.

Itt is, mint az életben sokszor tapasztalhatjuk, a szélsőségek találkoznak. Holott nem volna szabad megfélemezni a Tajro hak'dajso mélységes szent erejéről s minden kultúra fölött álló kiválóságáról. Hisz

a mi Tanunk az erkölcsi tökéletesség hallatlan magassága, amelyhez semmiféle világi kultúra fel nem mérhető.

Amint ezt a szent zsolotáros is gyönyörűen megrajzolja: „Tajrász Hasém P'mimo m'sivász nófes, édüss Hasém neemónó machkimasz peszi — az Örökkévaló Tana tökéletes, üditi a lelket, az Örökkévaló bizonyossága hűséges, bölcsesé teszi a balgát”; „piküde Hasém j'sórim m'szamché lév, miczvasz Hasém bóro m'irasz enójim — az Örökkévaló rendeletei egyenesek, megörvendeztetik a szívet, az Örökkévaló parancsa világos, felvilágosítja a szemet”. (Zsolotárok XIX. 8. 9.)

Már most ezzel nem azt akarom mondani, hogy mindenki okvetlen alkalmasság a harmónikus összetételű „tajró im derech eret” irányzatra, (Különösen nem a hazai orthodoxiában, a mi speciális viszonyainknál fogva. — Szerk.) hanem csupán bizonyítani óhajtom, hogy

az atheisták azon állítása, hogy a vallásosság összeférhetetlen a világi műveltséggel, teljesen hamis ideológia

és a tényeknek nem felel meg. Ne legyenek tehát büszké a hitetlen kultúrzsidók vallástalanságukra, mert vallástalan bibliai ősök — favágó volt. Azoknak tehát, akiknek az a hamis jelszavuk, hogy összeférhetetlen a vallásosság a világi műveltséggel, lebegjen szemük előtt követendő példaként: Rási, Maimonides és S. R. Hirsch nagy alakja, elretentő példaként pedig — a bibliai favágó, a „mekajszs ecim”.